گام های توسعه ای چابهار به روایت آمار

عبدالرحیم کردی، مدیرعامل جدید سازمان منطقه آزاد چابهار چنین از هدف نهایی افتتاح بندر چابهار و توسعه این منطقه استراتژیک صحبت می‌کند. از یک طرف، شرکت پسکوی کره‌جنوبی که یکی از بزرگترین تولیدکننده‌های فولاد دنیاست برای سرمایه‌گذاری و فعالیت در این منطقه حاضر شده و از طرف دیگر شرکت‌های تعاونی کوچک برای فروش صنایع دستی چابهار راه‌اندازی شده‌اند. عبدالرحیم کردی، پای گفت‌وگو با روزنامه ایران نشسته و از زیر و بم وضعیت این منطقه و برنامه‌های آن روایت کرده است.

در زمان افتتاح بندر چابهار، فعالان اقتصادی بخش خصوصی انتقاد داشتد که تنها زیرساخت‌های بندری افتتاح شده و برنامه‌هایی برای جذب سرمایه‌گذاری و رونق تولید وجود ندارد. پاسخ شما به این انتقاد چیست؟

بندر برای عملیات بندری افتتاح شده و کار بندری حمل‌ونقل می‌خواهد. اما مسأله تولید و سرمایه‌گذاری نیز در برنامه چابهار دیده شده است. قرار شده بندر فعالیت بندری انجام دهد و بقیه کارها پس‌کرانه تولیدی داشته باشد.

قرار است فعالیت‌های تولیدی و سرمایه‌گذاری در آنجا انجام شود. پس‌کرانه عملیاتی بندرشهید بهشتی که افتتاح شد، همان منطقه آزاد چابهار است. ممکن است هنوز خیلی از زیرساخت‌ها فراهم نباشد و نیاز به کار کردن داشته باشد. اما در اندازه‌ای که صنایع بیایند و بتوانند اینجا مستقر شوند، کار انجام شده است. الان پتروشیمی و فولاد با ظرفیت اولیه در فولاد ۱.۶ میلیون تن و پتروشیمی ۸.۵ میلیون تن در حال ساخت است. پیوند این فعالیت‌ها با بندر رونق بندر را به همراه دارد.

۸.۵ میلیون تن پتروشیمی، از بندر باید صادر شود. فولاد ما مبتنی بر مواد اولیه خارجی و هم صادرات محصول است. ما هم باید مواد اولیه کارخانه فولاد را از خارج بیاوریم و هم بعد از طریق بندر صادر کنیم. برای این ۱.۶ میلیون تن تولید، تقریباً ۳ تا ۴ میلیون تن رفت و برگشت بار مواد اولیه داریم. آن بخش عملیاتی بندر که نیازمند رونق و توسعه بندر است، پس‌کرانه مناطق آزاد را دارد. مشکلی اینجا وجود دارد که درباره آن زیاد صحبت شده و با سازمان بنادر هم بزودی تفاهمنامه‌ای خواهیم داشت که مراحل اجرایی آن را دنبال خواهیم کرد؛ این تسری قانون مناطق آزاد به بندر شهید بهشتی و شهید کلانتری است. مهم‌ترین مفهوم تفاهمنامه این است که بنادر هم از نظر ضوابط تولید و سرمایه‌گذاری مانند مناطق آزاد هستند و رویه‌های گمرکی مناطق آزاد به این بندر هم تسری پیدا خواهد کرد.

به این ترتیب هم هزینه‌های عملیات بندری در اینجا پایین‌تر می‌آید و هم اینکه دیگر رویه گمرکی برای کالایی که به بندر می‌آید و می‌خواهد به مناطق آزاد منتقل شود، حاکم نخواهد بود. با این اتفاق من فکر می‌کنم بندر رونق بیشتری پیدا کند. بندر تازه دارد راه می‌افتد و ما تازه ظرفیت پذیرش بار را پیدا کرده‌ایم. اینکه این روند معمول شود و خطوط منظم کشتیرانی امکان رفت‌وآمد پیدا کنند، زمان نیاز دارد. یارانه و حمایت و مشوق‌هایی در اوایل نیاز دارد تا زمانی که ترافیک بار پیش آید. وقتی ترافیک بار پیش آید، بقیه مسائل هم حل خواهد شد.

برای جذب خطوط کشتیرانی چه برنامه‌هایی وجود دارد و آیا تا به حال به طور عملیاتی موفق به جذب خطوط شده‌اید؟

مسیر حرکت خطوط کشتیرانی مبتنی بر بار است. ما باید بازاریابی بار انجام دهیم تا بتوانیم خطوط کشتیرانی و مسیر را به این قسمت جذب کنیم. این مسأله هم داستان مرغ و تخم‌مرغ است، بار و کشتیرانی باید با هم قدم به قدم اضافه شوند. با کشتیرانی جمهوری اسلامی توافق‌هایی را انجام دادیم که الان به صورت مرتب آنجا حرکت می‌کند، ارتباطاتی را هم با بنادری که با آنها رابطه اقتصادی داریم، برقرار کرده‌ایم؛ مثلاً کاندلای هند. ما از سال گذشته مذاکراتی را شروع کردیم و از اردیبهشت امسال پیش از آنکه بندر افتتاح شود، موفق شدیم بارهایی را از آنجا مستقیم به چابهار بیاوریم. در گذشته بار ما به بندرعباس می‌رفت و از بندرعباس به چابهار

برمی‌گشت.

چه میزان سرمایه‌گذاری تا به حال در این منطقه انجام شده‌است؟

برای تولید ۸.۵ میلیون تن پتروشیمی حدود ۹ تا ۱۰ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری نیاز است که در حال انجام است. فاز نهایی پتروشیمی هم حدود ۱۶ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری نیاز خواهد داشت.

سرمایه‌گذارها داخلی هستند یا خارجی؟

فعلاً عمدتاً داخلی هستند و البته سرمایه‌گذارهای خارجی هم ثبت‌نام کرده‌اند. در حال انجام تشریفات قانونی‌شان هستند، فولاد پسکو، شرکتی کره‌ای، یکی از بزرگ‌ترین تولیدکننده‌های فولاد دنیاست. مجوز سرمایه‌گذاری این شرکت انجام شده و در حال اخذ تأییدیه‌های محیط‌زیستی است، به محض اینکه این مجوزها نیز صادر شود، عملیات اجرایی خود را شروع خواهد کرد. پسکو ۱.۲ میلیون تن آهن اسفنجی می‌خواهد تولید کند، تخصیص زمین، مجوزهای سرمایه‌گذاری و مطالعات فنی کاملاً انجام شده است. در حوزه فولاد کل پروژه‌ها قریب به ۲ میلیارد دلار است. البته الان فاز نخستین پروژه در حال اجراست که ۱۳۵ میلیون یوروی آن فقط سرمایه‌گذاری ارزی است. این پروژه را شرکتی با مشارکت ایدرو و سازمان مناطق آزاد به پیش می‌برد که پیشرفت فیزیکی ۲۰ درصدی هم دارد.

در صنایع کوچک و متوسط سرمایه‌گذارهای داخلی و خارجی دیگری داشتیم، خصوصاً برای افغان‌ها. قبلاً کالاها به صورت آماده از خارج به افغانستان می‌رفتند و الان ایستگاهی در چابهار پیدا کرده‌اند. یک مرحله پردازش کارشان را در چابهار انجام می‌دهند و بعد به افغانستان صادر می‌کنند. عمده کار را هم خود افغان‌ها انجام می‌دهند. ما چیزی حدود 340-330 شرکت خارجی ثبت شده در منطقه آزاد چابهار داریم که حدود ۱۳۰ شرکت آن افغان هستند. الان هم با همین استراتژی که نیازهای خودشان را به جای اینکه مستقیماً وارد کنند بیایند و در منطقه آزاد چابهار پردازش یا بخشی از تولید را خودشان در چابهار انجام دهند؛ خصوصاً در مورد سنگ‌های معدنی کار را شروع کرده‌اند. من معتقدم موتور توسعه چابهار روشن شده، مسیر خودش را پیش می‌رود و منتظر هیچ گروه خاصی نیست. مهم‌ترین مسأله انگیزشی، استراتژیک بودن موقعیت و دوم اینکه بخش زیادی از کشورهای محصور در خشکی مهم‌ترین پیوندشان به آب‌های آزاد، چابهار است. همه‌چیز این امکان را فراهم می‌کند که چابهار به هاب توزیع کالا تبدیل شود.

چابهار جزو مناطق محروم ایران به حساب می‌آید. درست است که موتور توسعه روشن شده‌است اما در این موتورِ روشن، چقدر نقش جامعه محلی مورد توجه قرار گرفته است؟ تا به حال توسعه صنعتی در کشور چندان همسنگ با جامعه محلی پیش نرفته است.

آمار رسمی اشتغال منطقه آزاد چابهار حدود ۱۵ هزار نفر است. پیش‌بینی ما این است که با فعالیت‌های تولیدی حال حاضر منطقه آزاد، اشتغال خوبی شکل می‌گیرد. مثلاً در پتروشیمی در فاز اول، برای دو تا سه هزار نفر شغل ایجاد خواهد شد. حدود ۵۰۰ تا ۷۰۰نفر هم در فاز یک فولاد شغل ایجاد می‌شود. در صنایع پایین‌دستی و فازهای تکمیلی، پیش‌بینی اشتغال ۲۷ هزار نفری داریم. این‌ها طرح ۱۰ ساله است و فاز یک حداقل تا سه سال دیگر محقق می‌شود.

اما به کارگیری این میزان نیروی انسانی نیازمند این است که مردم آنجا را با فرآیند توسعه درگیر کنیم. در مناطق آزاد برنامه مشخصی به نام جمع مشارکت جوامع محلی داریم، در این برنامه روی بحث توانمندسازی و مهارت آموزی جوامع محلی متمرکز شدیم. امسال طرحی برای آموزش هزار نفر نیروی محلی اجرا کردیم که ۷۶۰ نفر تا این ماه رایگان آموزش دیدند. دو دانشگاه هم در چابهار داریم؛ یکی دانشگاه بین‌المللی که رشته‌های دانشگاهی در آن تدریس می‌شود و دیگری هم دانشگاه علمی کاربردی. تفاهمنامه‌هایی را سازمان دانشگاه‌ها منعقد و نیازسنجی را انجام دادند و در قالب این تفاهم دانشگاه‌ها نیروی انسانی مورد نیاز را آموزش می‌دهند. ارتباط جوامع محلی و صنعت را از الان برقرار می‌کنیم.

خصوصاً در بحث جامعه زنان سعی کردیم مشاغل را در صنایع آنجا که خانم‌ها بهتر می‌توانند انجام دهند، مثل واحدهای بسته‌بندی، به

آنها بسپریم. ما کارگاهی در آنجا داریم که تقریباً ۱۶۰ خانم کیسه برنج می‌دوزند. هر خانم بین ۸۰۰ هزار تا یک میلیون و ۲۰۰ هزار تومان بر اساس کیسه‌ای که طی روز می‌فروشد، در انتهای ماه درآمد دارد. روستای تیس تنها روستای ما در منطقه آزاد چابهار است. هدف‌گذاری کرده بودیم که تا پایان سال نباید خانمی در این روستا، بخواهد کار کند اما بیکار باشد. ما الان به این هدف رسیده‌ایم. در حال حاضر هدف ما فقط روستا نیست، از روستا شروع کردیم و لایه لایه روستاهای اطراف دیگر شهر چابهار را هم پوشش می‌دهیم.

در حوزه صنایع دستی هم کارهای خوبی صورت گرفته است، شرکت‌های تعاونی صنایع دستی شکل گرفته‌اند، محصولات آنها را تضمینی می‌خریم و در بازاریابی کمک‌شان می‌کنیم. چابهار با حضور و اثر در تولید ناخالص داخلی، نقش کلی برای کشور دارد. اثری هم باید روی رفاه نسبی جامعه محلی داشته باشد. برای مثال سوزن‌دوزی، هنرش در خون و ذات زنان این استان است، فقط باید برای بازاریابی کمک‌شان کنیم.

ضعف مدل‌های توسعه صنعتی کشور، این است که محلی‌ها با صنعت حاضر در منطقه‌شان پیوند خوبی ندارند. ما همه تلاش‌مان این است که برای مردم پیوند خوبی با صنعت برقرار کنیم.

